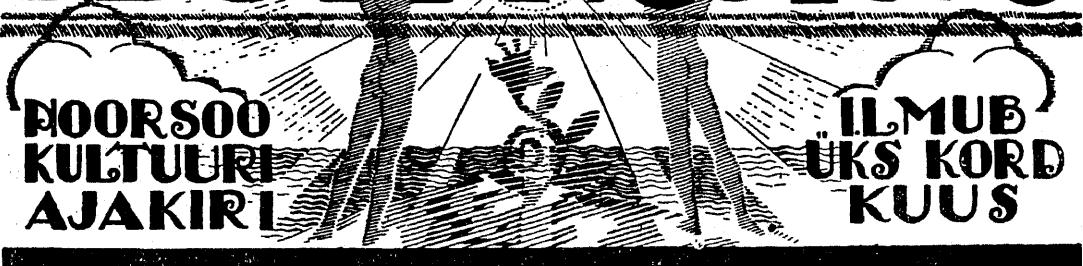

SP;
P316

EESTI POORUS

POORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMIS-HIND:
1 aasta peale Kr. 1.80
1/2 aasta peale „ 1.—
1/4 aasta peale „ 0.50

KUULUTUS-HINNAD:
1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 15.—
1/4 lehekülge . . . „ 7.50

TOIMETUS JA TALETUS TALLINNAS, LOSSI PLATS 4

Jaauuar

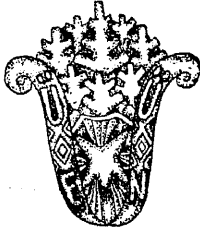
Nr. 1 — 1930

II aastakäik

Neli aastaaega. 1. Esimesi lehti kevadel Harjumäel, Tallinnas. 2. Keskswine Palmse, Sepsa sild. 3. Sügisene pori Tallinnas. Pilt sobiks ka tänavusele talvele. 4. Käosalu noorsoolased Keila-Joal talvel, millist tänavu vaid unistada võime.

SISU: Noorsugu läinud aastal — A. Meikop. ÜENÜ aastavahetusel. Ei peaks olema põhjust nuriseda — O. Ibius. Kirjanduslikke märkeid 1929 — I. Rebane. Reisimuljeid Rootsist — A. Meikop. Noorsoo töö mailt. Pilte, kuulutusi j.m.

Miks just niisugune?

Kujutatud joonis on ÜENÜ suurendatud rinnamärk, valmistatud kunstnik J. Liivaku kavandi järel 1923 a. Märki üldvormiks on õie kuju. Ülal osas noorsoole sümbolised — noored põhjamaa kuused. All — täht Põhja nael.

1923 a. „Urikivis“ nr. 2 Jh-Hii vaieldes Tiibuse Jaaguga, kes „Päevalehes“ oli puudutand ÜENÜ märki, vestab muuseas: „Ent noored on kõigepealt ikka noored, ja noorus on õie aeg — siis nähku kõik need, kel silmad on näha, . . . sen rinnamärgi üldvormin õit, minupärast ka või potitubaka.

— Ja siis need noored lopsakad põhjamaa kuused: nood olid esimesed, kes pidasid kinni me pinnale sööstuva tormi, siis kui vanad rahulikult põõsa varjun vaid selle üle mõtld, kuid tõsta koduse puskari toodangut. — Ja siis too viieharaline täht — kas teate Jaak, too om peremes Peedu, kes kogu ilma oma ymber laseb käia, neid koguden ja koondaden. —“

Kohus noorsoo üle. Veebruari alul korraldab ÜENÜ Tallinna osak. kirjandustoimkond kaks suuremat vaidlusõhtut noorsoo ideoloogia ja eefika üle. Seltskonnas ja ajakirjanduses on tõstetud üles kaaluvaid süüdistusi noorsoo kohta. On kõneldud ja kirjutatud palju ideoloogia puudumisest, vaimliste huvide langusest, fundeelu labanemisest ning varasest elumaitsemise kirest. Eelolevate vaidlusõhtute ülesanne oleks selgitada, kas ja kuivõrt need süüdistused on põhjendatud, kas on süüdi noored ise, või peituvad nende paheliste nähete juured kusagil mujal, — kasvatuses, ühiskonnas. . .

Vaidlusõhtutel loodetavasti esinevad tuntud pedagoogid, kirjanikud, seltskonna- ja noorsootegelased: pr. L. Einbund, pr. M. Reisik, hrad G. Luiga, dir. H. Roos, dr. O. Loorits, J. Grünthal, A. Kivikas, N. Andresen. A. Kasemets, dr. J. Vilms, dr. K. Lellep, E. Idla, A. Meikop, Ed. Riisman, prof. P. Põld, pr. Marta Lepp-Utuste.

Peale selle tuleb ÜENÜTO kirjandustoimk. korraldamisele suurem vaidlusõhtu teemil „k a s s õ d a o n p a r a t a m a t u“. (esinevad kindr Tõrvand, Neggo, Audova, pr. Rostfeld j. t.) siis Henrik Visnapuu teoste õhtu j. m. ning võetakse aktiivselt osa kirjandusnädala korraldamisest märtsi alul.

Kogu noorpõlvele on määratud NOORSOO KULTUURI AJAKIRI

„EESTI NOORUS“

On vana tõde, et noorsugu vajab oma arengu teel kasvatus, eeskujusid, aateid, kasulikke teadmisi, kogemusi, juhiseid ja õhutus. Vahendeid nimetatud ülesannete saavutamiseks on sellekohaselt toimetatud **noorte ajakiri „EESTI NOORUS“**.

„EESTI NOORUS“ teisel aastakäigul 1930 a. ilmub järjekindlalt kord kuus ÜENÜ Keskjuhatusse väljaandel.

„EESTI NOORUS“ tahab olla sõbraks ja nõuandjaks igale noorele kultuuriliste ülesannete, inimsuse, õigluse tervise, ühistunde, töökuuse, tehnika, ilu j.n.e. taotlemisel.

„EESTI NOORUS“ täieneb sisult järjekindlalt tuntud noorsootegelaste, kõigi noorte ja noorsoosõprade kaasabil.

„EESTI NOORUSE“ tellimine ja levitamine on **kõigi noorte ja noorsoo sõprade aukohus**. Tellimisi võtavad vastu kõik E. V. postiasutised, tellimiste vastuvõtjad kohtadel ja „E. NOORUSE“ talitus, Tallinnas, Lossipl. 4. **Kõik aastatellijad**, kes „E. N.“ tellivad kuni järgmise numbril ilmumiseni s. o. 20. veebruariks, saavad **hinnata kaasaandeks** väärtusliku juubeli-albumi „Kümme aastat noorpõlve“ ühes järgmise numbriga.

„EESTI NOORUSE“ tellimise hind on endine: aastas 1 kr. 80 s., poolaastaks 1 kr.

Rutake tellimistega 1930 aastaks! Saadaval on ka I aastakäiku vähesel arvul.

TOIMETUS JA TALITUS, TALLINNA, LOSSIPL. 4

Noorsugu läinud aastal.

Aastavahetus on sobiv aeg kokkuvõtteks ja ülevaateiks. Usun „Eesti Nooruse“ lugijaid võiks huvitada lühike ülevaate katse meie suuremate noorsoo-koondiste eluavalduste alalt läinud aastal.

Algkooli noored. 6 kl. koolisunduse tegeliku maksmahakkamisega ja täienduskoode võrgu loomisega jäi algkoolidesse suuremal määral küpsuseasse jõulvat noorust. Loomulikult võib siin märkata ka suuremat isetegevust. Lootusringide ja n. p. risti ühingute kõrvale on ajakirjanduse tähelepanekute järgi asutatud mitmesuguseid maale ja elule lähedaid praktilisi ühinguid tulunduse, looma- ja looduskaitse, koduümbruse uurimise j. m. eesmärkidega. Ka skoutluse ja noorseppeluse liikumine on algkoolidesse levimas. Siin-seal (Koeru, Soe, Suislepa) ilmuvad oma ajakirjad, töötavad koperatiivid, korraldatakse metsaistutamisi, emadepäevi, lastepidusid, õpitakse näidendeid, kõnekõore (Kaarma-Suurevalla) ja algatakse muid noorus-ettevõtteid. Mõnel pool ollakse koondunud ÜENÜ osakondadesse.

Keskkooli noored. Jälgides ajakirjandust näib endisega võrreldes langust. Koolidevahelises laiemas ulatuses paistsid välja vaid masinakirjutuse ja malevõistlused ning mõned koolidevahelised sportlikud jõukatsumised. Kohalised ringid hingitsesid loult. Vast ainult seminarides ja vähemais keskusis (Võru, Viljandi, Põltsamaa ja eriti Paide) näis suuremat isetegevuse huvi. Üleriiklikku elavust tõi abiturientide visiit riigivanemale ja erakordne kuninga vastuvõtmine. Aasta lõpul äratas elavat vastukaja prof. Rahamäe julge süüdistus naisnoorte aadressil, mille puhul eriti selle vastu sõna võeti. Kahtlemata on süüdistus ühekülgne ja liialdatud. Pole ka kehakultuuri, alasti kultuse, teravishoidlikkude teaduste ja suguelulise laekirjanduse uputuse ajaärgu noorpõlve vaated kõlblusküsimusile vanempõlve omadega identsed. Ent kui leidubki üksikuid väärnähteid (kuulub neid kasarmulinnadest. Vaata „Võru Teat.“ nr. 1 1930), siis on selles ka vanempõlv, eriti üliõpilaskond oma halva eeskujuga, samuti meie tardund

elu- ja maavõõras keskkool süüdi, kes oma liigse ametlikkuse ja keelumeetoditega pole õpilasile suutnud anda kasvatuslikke traditsioone ega nende õppetööst ülejäävale energiale leida positiivseid tegevusalu, muutes keskkooli vaid kuivaks kutsekooliks.

Üliõpilased. Ajakirjandus on üliõpilasile mitmetel puhkudel, nagu hõimupäevad, kuninga vastuvõtt, ekskursioonid, esimese mai pidustused jne., olnud tähelepanelik, leidub ju üliõpilasperes hõlpsasti midagi paraaditsemiseks. Seltskonnas ei ärata üliõpilane siiski enam endist aukartust. Valge üldmüts on ka üliõpilaskonnas kursis langend. Tülid edustuses ja üliõpilaslehe ümber, skandalimaiguga hõimutsemine soome saadiku külaskäigul Tartus ja muud seiklused (Pirita „maavärisemine“) on riivand ka värvimütsi autoriteeti (mida ei tasanda ka auhinnatud „Puhastustuli“). Üldkultuurilist huvi on näha maakondlikes kogudes, millistest ajakirjanduse järgi elavamad Tallinnast-Tartust kaugema päritoluga Valga-Võru, Lääne ja Saare maakonnad. Samast vaatevinklist tuleb hinnata ka seltside nagu hõimuklubi, emakeele seltsi ja akad. põllum. ühingu tegevust. Viimane oma kirjastusiga ja „Talu-perenaisega“ on saanud ülemaalse tunnustuse.

Maa- kui ka koolinoorusele on üliõpilasingkonnist tulnud enam halbu, kui häid mõjutusi. ÜENÜ katsed, edustusga kontakti luua, pole õnnestand. Juubeipidustuste osavõtule vastati võimaluste puudumisega, ent samal ajal leidis neid Pärnu laulupeole ja kuningale. Õp. kongressil kurtis tudengeid lähedalt tunde prof. Põld nende ande ja huvipuudust. 90 prots. olla valmis õppima kas või hiinakeelt, kui aga saaks diploma. Kas ka kutsekool?

Skoutlus. Näis hoogsalt arenevat ja tungivat maalegi (Haljala). Teotsetakse elavalt noorusomase agarusega. Siin ja seal on leitud teatud lemmikalad: Tallinnas matkamine ja käsitööd, Haapsalus lindude kaitse, Põltsamaal koduümbruse uurimine jne. Inglismaal korraldati 1. a. suurem üleilmlik jaanboree, millest osa võttis

Kaks jubilari —

50.000 skouti. Eesti skoudid äratasid seal suurt tähelepanu jalarännakutega.

Ka noorsepad olid virgad. Korraldati laager 200 osavõtjaga Heimtalis ja olympiaad Viljandis. Ollakse levimas ka küladesse (Laupa, Kärü, Tori j. t.). Hooletatakse kehakultuuri eest, õpitakse spordimänge ja tehakse käsitöid. Olles enam rahvuslikku värvi, viljeletakse hooliga ka rahvatantsu ja rahvakunsti alu. Korraldati rida näitusi ja õnnestunud emadepäevi.

Asumisel on eelmistele lähedalseisev „noorte kotkaste“ organisatsioon kaitseliidu juures. Harutatakse nende kolme organisatsiooni ühinemisvõimalusi ja eriti näib esimeste vahel liitumine võimalik.

Noorsoo karskusliit. Tööalalt paistsid silma: võistluskirjutised antud teemidele, noorsoopidustused Pärnus, alkoholi-kohus Tartus ja noorsootegelaste kursus sealsamas. Ilmus Noorusjõud IV.

Noorte punane rist. Töötas endiste aastate suunas peajaslikult algkoolides kasvatades noori tervishoiule ja heategevusele. Oldi välismaaga saadetiste vahetuses, mille puhul muuseas Kõrkvere algkoolile tuli Itaalia lastelt Etna laavat jne. Sündmuseks oli läti n. p. r. 150-liikmelise laulukoori võõrsilkäik Tallinna kevadsemestril.

Ilmavaatelse alusega noorsoo-koondisist teotesid läinud aastal noorte meeste ja naiste kristl. ühingud (YMCA — YWCA) endises suunas. Korraldati Eesti-Läti vaheline kongress Tallinnas ja suvekongressid Porkunis ja Utrias. Korraldati suvelaagreid, spordit ja kasvatati aiavilja. Tallinnas avati kutsenõu-andekoht, Tartus lasteaed. Tallinna Y. M. C. A. juhtival kohalt lahkus senine sekretär Laussen, andes koha noorele kehakasv. magistrile Tõnissonile. K. a. algul toimus E.-Läti vaheline kongress Riias, kus ajakirjanduse teatel liigse amerikanismi vastu ühinguis opositsioon kujunemas. Miks just nüüd 10 a. tegevuse järele?

Organiseerimisel on kirikute noorustöö, milleks on moodustatud eriline noorsoo sekretariaat. Kavatakse kirikule koguda lapsi, leeriealisi ja ka küpsemaid noori. Vanematele pastoritele näib hirmu tegevat noorte spordi harrastus.

Jüri Jaakson

Eesti Panga president, kauaaegne seltskonnategelane, end. Riigivanem, pühitses 16. jaan. k. a. oma 60-dat sünnipäeva. Hra J. Jaakson on ÜENÜ nõukogu rahandustoimkonna esimees.

Ajakirjanduses leidub sageli „Astra“ nime Narvas ja Pühavaimu koguduse noorte ühingu nime Tallinnas.

Poliitilisist noorist kirjutatakse kõige enam vast sotsialistlikuist noorist, kellel oma ajakiri ja partei häälekandja kasutada. Korraldati kongress, spordipidu jne. Linnades näib tekkimas ka laste — pioneeride rühme.

Sotsialistidest pahemale on pilt kaunis kirev. Leidub kaaverlasi, tööliissportlasi, ametiühisuslasi ja linnades vist ka kommunistidel midagi illegaalset. Üks viimaste juhte Vilhelmine Klementi, suri pikema vangistuse järele vangimajas, seal saadud tiisikusse.

Parempoolseist parteidest on noorte vastu suuremat huvi tunnud põllumeeste kogud. Ajakirjanduses pole vasta-vaist noorsoo-organisatsioonidest siiski kuulda palju. Üksikuid ringe näib teotsevat eeskätt Lõuna-Eestis, kus ka pahempoolseil enam poolehoidu.

noorsoosõpra.

Gustav Ollik

Haridus- ja sotsiaalministeeriumi haridusnõunik, jõudis 5. jaan. k. a. 50-dasse eluaastasse. Samuti kui hra Jaaksoni sünnipäeva puhul, on ÜENÜ noortel põhjust õnne soovida G. Ollik'ule, kes kuulub ÜENÜ nõukogu haridustoimkonna liikmete hulka.

Erikoondusina teotsevad siin-seal veel noorte tulundusklubid. Häid tulemusi oli vaid seal, kes leidis energiline ja hää juht. Üldiselt aga seovad tulundusküsimused üksinda noori lõdvalt.

Mainimata jäävad üksikud iseseisvad noorte ühingud, milliseid siiski vähe ja millistest osa tegelikult tavalised seltsid, noorte ühingud ainult nime järele. Samuti vähe on ja harukordselt leidub ajakirjanduses noorte osakondadest vanemate seltside juures.

Vähemusrahvuste noortest ehk kõneleme edaspidi.

Ülevaate alla ei saa võtta ka meie suurt organiseerimata külanoorde massi, milline ajalehtede kirjelduste järele sageli vägagi aktiivne, ent peasjalikult negatiivses suunas.

Mida sooviksimme meie noorpõlvele eelolevaks aastaks?

Igale noorele: Teravat silma kõige ilusa tarvis ja ka selle nägemiseks oma

ümbruskonnas, millest muidu ei hoolita; tundelikku südant, mis kaasa heliseks kõige hää ja ilusa omamiseks, pahede kõrvaldamiseks ja teiste raskuste kergendamiseks; kritiseerivat tahtet vaid selle tegemiseks, mis ühiskonnale ja üldkultuurile kasulik.

Kogu noorsoole: 1. Ametlikku ja erapooletut keskk kohta, mis toetaks noorustööd ja noorte algatusi endakasvatuse teel. 2. Igasse külla, iga kooli juure noorte klubisid lugemislaua, raamatukogu, mängude ja spordiabinõudega, mille kaudu oleks võimalik kasvatada ka organiseerimata noori. Mitte ilmtingimata ühingut ega seltsi ei vaja noorus, vaid mõistlikku seltskonda. 3. Tihedamat kontakti olemasolevate noorsookoondiste vahel ühiste kultuuralgatuste (noorsoopäevad, näitused, klubid, ajakirjad jne.) hõlbustamiseks ja sotsiaalpahede (alkohol, ebaausus, ebamoraalsus, jämedus, ülejoelamine, moenarrused, lagekirjandus, loodusrüvetus jne.) vastu rünnakute alustamiseks.

Ent loodamegi uuel aastalt parimat. Läänud aasta pani liikuma rahvamajade ja rahvaülikoolide küsimuse. Ehk toob käesolev aasta noorusküsimused päevakorradele, milleks näib eeldusi. Kõigile noortele, noorsoo sõpradele ja noorsoo-organisatsioonidele tulemusrikkast uut aastat!

A. Meikop.

ÜENÜ aastavahetusel.

Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus astus läinud aastal uude aastakümnesse. Sel puhul korraldatud juubelipidustused olid vast suurimaks sündmuseks läinud aasta noorsoo elus. Vabaõhuesinemised, vabaõhunäidend, kontsertaktus, noorsoo-organisatsioonidevaheline noorsoo näitus, millest osa võttis ka soome noorus, spordivõistlused, juubelialbum, väliskülaliste esinemised — kõik olid sündmus oma ette. Pole ka ühelgi meie rahvuspeol sel määra olnud väliskülalisi: 400 võõrast Soomest, Lätist, Rootsist, Liivist ja Inglismaalt. Kahjuks jäid kõrge kuninga varju nii peorahvas kui ka ÜENÜ toetuseks loodetud kultuurkapitali summadki.

ÜENÜ-le oli läinud aasta tõeliseks jõupingutuse aastaks. Noorsootöö näitus, „Sinimandria“ lavastus, album ja muud juubeli kulud sõid suuri summe. Eriti nõudis (ja nõuab veelgi) suuremaid väljaminekuid julge katse: oma ajakirja väljaandmine, milline algas ilmumist märtsi kuul. Toetuseks ei saadud kusagilt ka mitte hääd sõnagi, küll aga kollitati mõnelt poolt: ajakiri võivat ilmuda kõige rohkem kolme numbrini. Ent ajakiri andis 10 kuu jooksul 11 numbrit 168 lehekülje ja 60 pildiga ja jätkab ilmumist edaspidigi, kuigi kulud veel ületavad tulud ja toimetuse töö tehakse igasugu honoraariga ja tasuta. Ent kasvab tellijate arv iga päevaga ja aitab kindlustada alatud ettevõtet. Siiski on keskjuhatusel ainelisel puudusel tulnud loobuda alalise sekretäri palkamisest, mille all kannatab asjaajamine ja ka ajak. toimetus. On tulnud loobuda muustki.

Osakondade tegevusest on aruannete puudusel võimata anda täpset ülevaadet. Ent majanduslikkude ja muude raskuste kiuste näib tegevuses olnud hoogu. Mitmed seni poolsurnud osakonnad: Väike-Maarja, Ramma, Kiltsti, Liigvalla, Porkuni aiustasid uuesti tegevust. Ridade kirjutaja on õpetajalt, agronomelt, haridus- ja seltskonnategelasilt ÜENÜ osakondade aadressil kuulnud eelistusi elavamas tegevuses, võrreldes vanemate seltsidega. Vilksatab neid avaldusi ajakirjanduseski.

Läinud kevadel alustasid paljud osakonnad jüritulede süttitamist. Rahva kogumine neile algatusile oli igalpool suur, Tallinnas ulatus see kümnetesse tuhandatesse. Elavam on olnud ka põllumajandusaladel. Paljudes osakondades teotsevad erilised põllumajandus- ja aiandusharud. On korraldatud kursuseid, loenguid, põllumajanduslikke õppereise ja Albu-Ristil noorte põllumeeste päev. Põllumajandusnäitustel on iseseisvalt esinenud Saa'ijärve, Rae ja Kuusalu osakonnad.

Ka kehakultuuri asi liigub. Korraldatakse mänguplatse, spordivõistlusi ja esinemisi. Siin-seal leidub külades hääde võimistega noori (Tallinna, Hõimla, Kaiu, Kehtna, Petseri, Inglise — Klemmer). Talvel on levimas ping-pong ja suusaharjutused, harjutatakse isegi maadlusmatil.

Kümne aastast juubelit pühitsesid Tal-

linna ja Kiltsti ning 1930. a. algul Kuusalu. Kohalise suurema vabastus-mälestuspäeva korraldas Voldi osakond. Oma kodu õnnistamist pühitsesid Varesmetsa (oma maja) ja Valgjärve (end. härrastemaja) osakonnad. Maakondliku nõupidamise korraldasid kohalised osakonnad Virumaa 24. märtsil ja Tartumaal 5. mail.

Uusi osakondi registreeriti 17, nendes paljud rahvakeskustesse: Jõhvi, Jõgeva, Elva, Viljandi. Osakondades on õpetajaskond agaralt teotsend kaasa noorustööl ja eriti on uute osakondade asutamises (Virumaa!) näha õpetajaskonna kaasabi nagu see ka loomulik. Neile siinkohal meid kõigi tänu. Väga palju uut tegevjõudu on tulnud esile ka naisnoorte ridadest. Nimetame siin Aaspere, Atsalama, Järve, Kiltsti, Kehtna, Torma, Tõnuvere, Voore j. p. t osakondade naisnoori ning endistest tegetlastest Kiltsti ja Kahula osakondade asutamiskaassüüdlast, õpetajannat Elviine Karuksi Kahulas, kes võiks pühitseda oma noorsoolikku 10 a. juubelit. „Eesti Nooruse“ kaastöölistena ütleme oma tänu

Karl Kornel

Eesti Ühistegelise Liidu juhatuse liige, Ajakirjanikkude liidu esimees, ÜENÜ nõukogu abiesimees ja rahandustoimkonna sekretär. Nõukogu agaramaid organiseerijaid ja innukamaid-nooruseõbralikumaid tegelasi nõukogus.

naisnoorpoetidele Adrienne Lintsile Tallinnast ja Linda Laarmannile Valgjärvelt. Kaastöödega on „Eesti Noorust“ veel austand prl. Marta Kena Käosalust ja energiline Hiiu tegelane prl. Marta Kalju Kaseväljalt. Ent sama suure tänu võlgname ka meie meesnoorte suurele perele, kellest läinud aastal eriti nimetame O. Ibiust Viljandimaal ja V. Mustelit Virumaal. Ka paljudele kohalistele agaratele tegelastele kellest meele tuleb eriti alati löögivalmis V. Karp Varesmetsas ning väsimatu Voldemar Vent Tallinnas, meie kõikide ühine käepigistus. ÜENÜ nimel täname ka meie suuremat Tallinna osakonda energilise töö ja ÜENÜ eduka esituse eest Soomes. Eriti võlgname tänu osakonna väljajapaistvatele koorijuhtidele Kasemetsale ja Aavale ning osakonna hoolikale esimehele Kranfeldile. Tervitame ka kõiki tundmata sõpru ja poolehoidjaid ning meie sõpru küsimusmärgi all, eeskätt veendund linna suurboheemlast, eesti rahvatantsude eitajat (mäletan teda kord Päevalehes kiitnud saksa „rändlindude“ vastavaid harastusi) ja ÜENÜ (k)arvustajat Rasmus Kangro-Pooli.

Mida ootame uuel aastal ja uuel aastakümnel? Kõike parimat. Eeskätt majanduslikkude murepilvede hajumist. Esmakordselt esineb riigi eelarves toetus (kui see mitte siiski jõulu vaheajal nagu eelmisel aastalgi väljaauranud pole) meie organi-

satsioonile 1000 krooni suuruses. Uue põhikirja alusel organiseeriti kultuur-nõukogu ÜENÜ juure ning üllatavalt selgus, et ÜENÜ-l meie vanemas seltskonnas palju sooje sõpru. Neile siinkohal meie soojem tervitus.

Nende endiste ja uute noorussõprade ühisel tõmbamisel loodame uuel aastal ja uuel aastakümnel sammuda edukalt edasi meie noorpõlve kultuurilise kasvamise ja arenemise radu. Hulk ülesandeid on ootamas ning loodame, et nad siit päälle kiirema lahenduse leiavad.

ÜENÜ noorsoolasi tervitavad uuel aastal:

Soomest:

Jalmari Karhula
Aukusti Ripsaluoma
Aarre Tuompo.

Inglismaalt:

Rolf Gardiner

Rootsist:

Gösta Lindén
Ragnar Valmann
Gunnar Furulend

Taanist:

Hakon Madsen
Bodil Raasgaard

Liivist:

M. Lepste.

Ei peaks olema põhjust nuriseda?

O. Ibius.

Optimism, mis ei pane tähele varjukülgi, on kui liivale ehitet maja. Inimene peab märkama halba ja tundma kurbust, ennegu ta võib näidata end optimistina ja tohib loota muudeltki selle tema seemise veendumuse põhjendatuks tunnustamist.

Helen Keller „Optimismus“

„Selles suhtes ei peaks olema meil põhjust nuriseda“ lausub eelmises „E. Nooruse“ numbris nrsl. Ed. Riisman vaieldes nrsl. L. Laarman'i meie noorsoos leiduvate varjuküljile tähelepanu juhtiva artikli vastu. („E. N.“ nr. 9 l. a.)*)

On siis tõesti kõik parimas korras või tahab meie lugupet teeavastajaid meilegi jagada oma suurest optimismisalvest uut jõudu, sisendases seda meile varjukülgede eitamise kaudu?

Meie noorsoo passiivsus on tõsiasi:

*) Võime vaid tunda rõõmu, et meie noorsooline tänapäev leiab mitmekülgset hindamist noorte eneste keskelt. Noorsoo ideoloogilised ja eetilised küsimused on viimasel ajal suuresti vaieldavaiks ka seltskonnas ja ajakirjanduses. Kahtlemata väärivad tekkind vaieldused tähelepanu ning noorsoo hindamiseks ja enesehindamiseks on „E. Noorus“ alati vastuvõttlik.

Toim.

Kulk noori keskkooles ja glikoolis õpib kahtlemata „päberite“ saamiseks — neid ei huvita muu vaimline töö, ei huvita ju seegi, mille eest pannakse „numbreid.“ Terves reas kooles puuduvad veel täiesti õpilasorgid või nende olemasolles lasub nende elushoidmine üksikute õlul, muidu ei esineks nii sageli nähe, et 1—2 tegelase lahkumine toob kaasa kas varjusurma pikemaks ajaks või lõpliku hävingu. Sama näeme väljaspool kooli toimuvaski noorusliikumises. Koolinoorsoo Keskliit suri samuti seesmisel nõrkusse.

Kui poleks toda noorte eneste passiivsust, poleks meil tarvis korduvalt kurta vanemate tegelasi (õpetajate j. t.) ükskõiksuse või vastutõotamise üle. Sest teohimuline noorpõlv koondunud ei laseks end tõkestada ühtlasemastki vanempõlvest, kui on seda praegune — lagunend materjaalseid hyvesid ahnitsevaiks kihitusiks, kes ise juba vastastikku paralliseerivad üksteise mõju. Kõik see pyge vanema põlve vaimlise ja ainelise toetuse järele kõneleb meie nõrkusest. Rõhutades noorusautonoomiat ja tänasest erineva kultuuri loomise vajadust oleks meile ju parem mida vähem sidemeid meid tänasega köidaks! Iga toetus aga on uueks sidemeks.

„Kui omatakse distants vaatlemiseks, siis leitakse“... „et oli siiski palju ilusat“ trööstib meid Ed. R. Ent tahaksin juure lisada, et sellal on algand juba „elutsemine“, kuna „elu“ tormitsevad nooruslained on end purustand kõikepidurdavil ymbritsevi eluvorme kummitaolisi (ei kunagi kaljuna otsekoheste!) kallaste vastu. Noorus ei armasta tingida ja poolikuga rahule jääda: mitte „oli siiski palju ilusat“, vaid „siis oli ilus“ on temale eesmärgiks! Täit ilu ja rõõmu nõuame endalt ja oma tegevusest ja kuni me seda ei saavuta on meil õigus rahulolemattuseks — rahulolemattuseks endaga ja muudega. Rahulolu uinutab, rahulolemattus tõukab edasi. Seepärast on teretunud L. Laarman'i rahulolemattusest hõõguv artikkel.

Olen veendunud, et palju, palju noori tegelasi on tunnud või tunnevad samasugust pettumust ja valu, kui L. L., nähes oma tegevust asjatuna. Ei aita siin seletamine, et tundke inimesi, organiseerige otsarbekohaselt. Inimeste tundmine ja or-

ganiseerimisoskus vajavad vilumist. Seda aga saame alles tegevuse kaudu. Peame siis kõrvale lykkama kõik need, kelles otsib väljapääsu pulbitsev energia, ent kellel puuduvad veel kogemused? See oleks tegelaskunna järeikasvu kaotamine ja keelamine.

Olen nõus, et üksikuid on igale liikumisele teeavastajaid ja seda parem, mida suurem nende teeavastajate arv. Kuid mitte ainult arv, vaid enne kõike liikumise pinge, sygavus on tähtis. Nooreestlasi oli käputäis, 100 korda vähem yeny-lasist, nagu ütles Kustas, aga nende kõike olemust haarav vaimustus, hoog ja usk oma asjasse viis selle käputäie võidule. Ja kui siis ylesande täitnult mujale pöörduti, selles ei näe ma mingit pattu. Sama hoog tõmbas kaasa meie varasemale radikaalnehempoolselle koolinoorsooliikumisele. Mulle on mõndagi vastuvõtmatud nii „Noor-Eesti“ kui mainit koolinoorsoo liikumiseski, ent mis mind neis ikka on võlund, see on nende sisemine tuli, kogu olemust haarav usk oma missioonisse.

Miks oleme nii kindlad, et noorusliikumine just see on, kes suudab niikuinii mõjutada ymbrust, miks ei võiks see syndida just ymberpöörduvalt? Sest „ajavaim“ ja enamus on ju ymbruse poolt kaasa kiskumas. Ed. R. lausub kyll „ajaloo ratas me tagurpidi käänata ei saa!“ otsegu viidates, et peaksime sobitama kompromissi tolle „ajavaimuga.“ See oleks alistumine ja olemasoleva hääkskiitmine ja nii jääks meile yle vaid soovitavaks või vähemalt paratamatuks tunnistada meie kylades esinevad kakelused, simmanid, janditamised, joomingud ja peaksime asetama kirjandusõhtud kaarti- ja muude hasartmängudega, vaielusõhtud keelepeksuga, näidendid labaseimat? jandikestega, spordiks valma kakelusi, muusikaks rõvedaid räuskamisi. Aga kui nii, siis ei jääks sinna enam midagi praegusest YENY-st järele. Ei, meil on ikkagi tarvis olla leppimatud selle kuri kuulsa „ajavaimuga“: meile näib, et meie tee juhü ylesse, tema oma allapoolle, kuis võime siis käsikäes matkata?!

Meil jääb yle kas võita või kaotada. Seepärast ei või meie nii ükskõikselt vaadata noile „katseile“ — et iga üksik neist on „millegiks jällegi õpetand, — korralda-

jaile, võib olla, et nad asja pole hästi korraldand, osavõtjaile, et asi neid huvitab või ei huvita“, sest pahatihti on kogemus näidand, et „asi ei huvita“, see aga just teebki kysitavaks noorsooliikumise mõju ymbrusse ja toob lisaks ideelisile tegelasi-le palju kannatusi: nad on töötand oma vaba hetkeil, et aidata kaasa muudele, tuua teistele kasu ja rõõmu, ja siis näevad kõik oma töövaeva hyljatuna mõne tyhise ja labase tantsuõhtu kõrval. Kui siin mõnel juhtumil ongi syydi ka korraldajate oskamattus, siis esmajoones ikkagi teenib etteheite ymbruskund oma näljaga sensatsiooni ja madalate loomalisil instinktel püsivate lõbustuste ahnitsemisega. Kui korraldajad yldse tahaks neile ligipääseda parema ja ilusama pakkumiseks, siis peavad nad laskuma sinna samasse alla, meelitama selle „huvitavaga“, see aga oleks yhtlasi oma ehituse lõhkumise oskuseks.

Nii leian, et rahulolematust on õigustet. Ei päästa meid seegi, et meil on „tegevuskava enam kui 1000 aastaks“, kui meil pole jõudu selle kava teostamiseks, kui alistumie „ajavaimule.“ Kui meil on ideed, mis kaugelt suuremad otse hiigla-sed „Noor-Eesti“ „kääbusidee“ kõrval, siis mulle paistab, et kääbusideegi tegudes on kaugelt enam kui hiiglaidee sõnades. Idee, mille jutlustajad lausuvad: „tehke minu sõnade järele — aga mu teod jälke nägemata“ on määrat kadumisele!

Noorusliikumise glesanne on kasvata-da inimesi homseks päevaks, tulevate päevade ja aastate kutluurikandjaid. Oleme veendund, et see tuleviku kultuur peab olema erinev tänasest. Seepärast peame moodustama opositsiooni „ajavaimule“ ja peame kandma seda opositsiooni mitte ainult sõnades vaid ennekõike — tegudes! Praegu aga tunneme liigset rahulolu ole-

masolevaga. Toon näiteks kas või meie suhte uimastusainete (alkohol, tubak j. t.) nautimise: me teame, et selline nauding on hyljatav meie tuleviku kultuuri nimel, kogu inimkonna õrne nimel jne.; kui suur hulk meie hulgast on siin sõnadest kauge-malle jõudnud?! Pyytakse selgest seisukohast kõrvale põigelda või tingitakse „liigse“ ja „paraja määra“ piiri (mida tõelikult pole olemaski!) pärast! Nii tõsiselt ja sygavalt võtame siis oma „hiiglaidee“!

Puudusi ja varjukylgi on palju nii meis endis kui meid ymbritsevas yhiskunnaski. Neist ei pääse meie vaikumise ja nende mittenägemise kaudu. Peame neid nägema ja neile sõda kuulutama. Peame aga nägema seda rõõmustavaiki, mida meie praegune noorpõlv on saavutand „ajavaimu kiuste“, siis pole karta, et need varjukyljedki suudaks meist teha pessimiste.

Kaasvõitlejad kodumaa metsanurga kylades, linnades ja mujal, ärge võtke liiaks sydamesse, kui teie sydamest tulevat tööd kyllalt ei mõisteta hinnata sest „inimesed peavad tulema, kes sihtide heaks tööle asuvad, mida täna ehk homme kätte ei saa, kes kaugale ulatuvad nägema, yle praeguste vastolude, kes sygavasse kaevavad ja glespoole juhatavad, kõige vähem need, kelle pärast nad oma sydamevere pandiks panevad. Nemad kannatavad ot-simiste ja teerajamiste ja jäljeajamise valud- ja vaevad viimse piisani. Pärast tulevad teised ja lähevad gles. Nõnda on see ikka maailmas. Teist teed ei seleta meie. Teist teed ei oska meile keegi juhata-da“ kirjutas juba yks selliseid teeavastajaid — Villem Reiman.

Raskusist hoolimata edasi, glespoole! — nii teostame oma suurt ideet — pane-me oma osa rahvuslikomapärase kultuuri ehitisse. Selleks jõudu ja tuld!

Kirjanduslikke märkeid 1929.

Ilmar Rebane.

H. Visnapuu: Puuslikud.

(Luuletisi — 1929.)

Henrik Visnapuu on yks neid väheseid meie luuletajaid, kelle shongleeriv luule ka proosalikemal ajal ei suuda vaikida. Pea-

me mõonma, et selle aja mõjutustist vahe-tult on tekkind ka tema uus kogu „Puuslikud.“ See kogu märgitseb uut suuna ja tippsaavutisi yle 40-ne astund luuletaja toodangus ja on erisuguse raske elamuste

ja pettumuste looriga. Meie aeg võib osutada heroiliseks vaid mõnele noorurile pangakrahhide ja börsikriisidega, kuid mänglevale ja kergeltloovale Visnapuule on see annud võimaluse vaadelda oma unbrust teisest vaatepunktist, pessimismi täidet keskealise mehe arvustavi silmiga. Ma ei ytle, et Visnapuust oleks saand eriline yhiskonna kriitik, ei Visnapuu on püsinud endiselt subjektivistina, kellele välisilma nähted mõjuvad vaid rusuvalt oma argipäevasuse ja piiratuse pärast, see on luuletaja arvetetegemine, kes kysib kõigile olnu kohta „miks“?

Ei olnud kerge luuletajalle endapihtimine, kuigi ta on tahtnud naelutada enda kõrvale aja ja vaadata yle oma päevade läsu, ometi on raske tunnustada: luuletegu on tulnud ära teha!

Vaat iga lauluga löödud kild sydame küljest ja pistet suhu.

Eneseiroonia räägib, et ta ei loo lõbu pärast, vaid sellepärast, et inimesilt saab laulu vastu leiba karmi aja poeet, kes nende ette paneb oma elust laiba.

Elu on ainult unistus, ainult kujutelu, ainult kõik puuslike — ebajumalate — järgi. Autor tunnistab oma noorust, mil need tulilinnud, keda ta siis püüdis palja käega, olid peidet naha alla. Kuid iga ebajumal hääbub ja jääb järgi ahastus, mis hajutab endateostuse ja kogut varad verisest hingest. Kunagi käind armastuse ja õitsevi lilled järgi, sa nüüd seisad sygises, eluvõitlus on veel põgenemine ja mahalöömine.

Sel tunnil isa ja ema surm meenub (tuleb meelega) laulikulle, see on teat määralt jõud astuda endast yle ja mitte tagasi nõuda oma ihu, kõik hää saabub viimati. Surma täidet õhus synnivadki õrnad värvid, kus kuuvalge lõim paistab ema suurätina.

Nimetan veel plastilisi suviöö pilte, tihhti kyll laialivalguvaid, G. Suitsu „Kerkokellale“ lähenevat „Vana kella“, õrna „Värss kutsikalle“ ja mõjuvat jõululaulu „Sulle ja sydamelle.“

Visnapuu värtsotsingud on olnud alati sympaatseid, stiil painduv ja nauditav.

A. H. Tammsaare: *Tõde ja õigus II*. (Romaan — 1929.)

A. H. Tammsaare luues mainit romaani esimese köitega teat elevusi, sisendas arvamuse, et teine köide yletab väärtuselt esimese, mida osa arvustajaid tõttas ka kinnitama. Kuid on tulnud kuuldavale teisigi hääli ja kuna allakirjutanu on ka sellest killast, julgen yhendada mõningaid mõttevälgatusi artiklikilluks.

Kindlasti „T. ja õ. II“ on nõrgem tunnuduvalt esimesest köitest. Näikse, et autor yle hinnates omi võimeid ja nobedat sulge on vaid koostand romaani ainestiku, pärimal juhtumil skitseerind esialgselt, kuid ainese mitte sygavamalt sisse elades, omas loominguprotsessis pole jõudnud kirjandusliku teose vältimatu algelemendi: kujundini. Aine probleemistikuks tahab olla tõe ja õiguse idee, kuid kahjuks ei näe me selle arengut päätegelase Indreku juures, isegi tõe ja õiguse erisuguseid vaateid päätegelane ei suuda enda isikusse koondada. Nõuame, et probleemid laheneksid ja järeldused synniks tegudest, kuid siin kõik on koondet yle lehekylgede venivaissse igavaissse ja targutavaissse monoloogesse. Sellest ei piisa kui keegi ytleb ta usub seda ja teine jälle esindab teistsugust vaatepunkti, peame seda ise järeldama isiku teotsemisist.

Nii võibki jätta lugemata kõik nood targutused ja kaotand pole me midagi, tegelesed vaid muutuvad elusamaiks. Nii kui mainit ideede areng puudub, seis uhus (kaoses) on ka teose lahendus hoopis juhuslik.

Peab nimetama teose venivust, aine käsitelus distsipliini ja kontsentratsiooni puudumist. Yksikud kujud on huvitavad ja elulised, kuid mis seob neid inimesi, miks on nad tood romaani. Nimetan Indrekut saunas, kohtamist surnuaial saksa keele õpetajaga, huvitavat härra Mauruse kuju. Indreku enda areng aga jääb katkendlikuks ja yllatavalt saabub prl. Mauruse murrang.

Romaani esimesed 300 lehekylge näivad peaaegu asjatud, oleks võind vältida Tigapuu seiklusi ja kohatuid kõrtsmiku jutte, ka prl. Mauruse 12—13-lehekyljelised kirjad vajavad nimetamist.

Siin leidub häid kohti ja endeid eriti raamatu lõpul romaniks, nende liitmisel

võiks jääda rahule romaani teise köitega, autorilt oleks nõudnud aga enam hoolt, ei oleks pidand esindama kõiki näht ja võimalikke kujusid, ant kujul raamat aga suudab vaevalt rahuldada oma suuruse ja väikse sisu juures ka vähenõudlikku legetajat, on kahju siia asjatult maet hääst materjalist ja meisterlikest katkeist.

H. Raudsepp: „Mikumärdi“.
(Komöödia — 1929.)

Siit leiame otse klassilise komöödia vaimust, situatsioonide liialdamatut veidrust, äärmuseni viid iseloomu stiliseeritult. See seik ongi määrav, et mõni huvitav, lõikav iseloomu joon jookseb läbi kogu teosest, haarates syndmustikku ja tegelasi. Tõsi, kompositsioon on tihtipäälle nõrk ja katkendlik, kuid selle tasub paen pilge ja ühiskundlikest oludest õieti tabat pilt autori komöödia kõverpeeglis. Võtke neljas vaatus, milline võrratus armatsevate paaride korduvuses, milline jõukas kontsentratsioon, milline loomulik veidrus! Ei ole naerd tegelasi vaid aega. Kõik areneb klassiliselt lihtsalt, ent siiski midagi ei ole tyytav ega kaota värskusest; paratamatult meenuvad vastetena Gogol ja Molière.

Hämmastav yksi on too ykskõiksus millega võeti vastu komöödia.

O. Luts: „Pankrot.“
(Jutustus — 1929.)

Luts ei anna siin vähemalt väliselt mingit uut shaanri, ometi uue ainekukuga viib täiusele oma sennise jutustamisviisi.

Luts evib (saksa k.: hat) märgatava jutustamisande, käesolevas aga ta on käsitlend oma ainet sygavamalt kui tavaliselt, põhjendet ja õieti arendet psühkoloogia annab kõigiti usutava ja sympathyse teose. Rabavalt on näidat suurärinik Aalman'i, tema pankroti ja selle põhjusi: seksuaalseid vääratusi. Vaba igasugusest tendentsist teos on ränk ja rusuv kogupilt.

*

Juhuslikult selle paari teosega olen tähend ka möödunud aasta kirjandusliku produktiooni väärtuslikema osa, (puudutamata on jäänd vaid M. Under, R. Morn j. m. t.) nimetades veel äsja ilmuma hakand noorema generatsiooni aeglehte „Kirjanduslikku orbiiti“, märgin rõõmustava nähtena, et aegamisi kõigist kroonit ja kroonimatuist võistelejast hoolimata, omis tippsaavutisis omandab enam stabiilsust ja rahuldab meie kirjanduslik toodang tervikuna.

Muljeid Rootsist.

A. Meikop.

1.

Algavad nad Tallinnas. Ega kergelt kuningariiki pääse. Vähe hamini soovitusist, vähe viisa kuninglikust hinnast (25 kr.), ametnik nagu ei usaldaks. Vaatamata mu viisakast veenest: laeva lähteni vaid veerand tundi, on sekretäril rida küsitlusi. Ent pole see siiski usaldamattus, vaid kuningliku bürokraatia võimsus, mis juurdub põlistes ametasutustes. Tundub seda igal sammul Rootsiski ning tülitab ta ka juba sellega harjund rootsi kodanikke. Kui hea, et olemä noor ja moodne riik ja tikub see bürokraatia juurduma meilgi.

Kas esmakordselt sõidate? — Ei, viit juba viies.

Kas ma oskavat rootsi keelt? — Vähe oskan.

Kes korraldab kongressi? — ?!

Kes mu rootsi tuttavad? — ?!

Pidin juba prahvatama kaalukama nime: „Prints Eugen!“, sest tõesti: küsida, kui laev ei oota, on pagana kerge, ent viisakus võitis ja passi saades jäi laeva minekuni veel viis(!) minutit.

Olin nüüd „väljamaalane“ ja seda taipas autojuht. Millise trikiga ta küll takso oma venivas ja kolisevas autolokusus vaevalt sajasendilise sõidu eest Toompealt sadamasse 250 senti näitama pani? Igatahes olid suvised väliskülaliste hulgalised kaebused (isegi veel Soomes) meie autojuhtide ebaaususe kohta, kes sama sõidu eest lõpmatu mitmesuguseid ja mitmekordseid hindu võtnud, põhjendatud. Kas mitte noorsl. Riismann UENU esitajana tu-

rismi keskkorralduses meie ametasutuste tähelepanu ei juhiks sellele eestile eba-meeldivale asjale? Põhjamail ollakse harjutud aususega.

Turu. Laeva minekuni veel kaheksa tundi. Vaatlen seda ajaloolist ja meeldivat merilinna ja hulgun ühest ilusamast kohast teise. Muuseas teen kurva kogemuse: Turu pangad ei taha eesti raha. Vabandatakse küll väga viisakalt: eesti raha olla vähe liikumas, ent peapõhjus näib nagu selgus Rootsisiki, eesti raha paabelisegadus: vanad uued, kroonid, margad. Ainult Stokholmi jaamas õnnestus vahetuskatse, ent võimatu halva kursiga.

Veel kolm tundi. Äkki meelestub: üks kuulus soome asutis jäänd eelmisel sõidul külastamata. Küsitlen vastutulevat vana-härrat ja sammun lähemasse — sauna. Teab lugeja, mis on soome saun? Juhani Aho ajast küll veidi moderniseerund: leili saab mehhaaniliselt — kraanist keerates. Sellele järgnevad aga juhaniaholised toimingud: hõõrumised, massash, pesemine, taas leil, lamamine, dush, kuivatamine, habemeajamine: üks mõnus asi järgneb teisele. Riietusel märkan äkki ehmudes: olen saunas olnud ligi kolm tundi. Laev lahkub kümne minuti pärast ja sadamasse ligi kolm kilomeetrit. Kahman kolid, surun palitu üle korraldamata rõivaste ja vajun lähemasse autosse. See lendab raketina, ent vanakuri täna vist ise kiusamas. Esiteks saunaga, nüüd aga kilomeetri pikkuse veniva tühjade vagunite reaga, mis äkki teele ette veereb. Kui viimaks olen sadamas, liigub juba laev. Ametnik viipab käega, laevaninas avaneb mingi luuk, tunnen end äkki hää sportlasena ja viimasel hetkel lendan süllapikkuses hüppetüürus laeva sisemusse. Vaat sulle soome sauna! Nii-kuinii hilinen Malmö pidustusile terve päeva ja nüüd peaaegu teise ka veel.

2.

Avastub omapärane suveöö nauding lõpmatus saartevoos Turu—Stokholmi teel. Laev liigub rannaskääris, otsatus kääbusaarte pesas: kiviseinad, kidura männikattega saarekesed, tühjad kaljupesad vahelduvad kui kinolindil. Kusagil vilksatuvad veel Turu tornid, kusagil viib paadimees elamusse üksikule kaljusaarele joogivett ja nüüd tunned end õhtu lembuses kui

muinasjuturiigiis. Valdab vaikus. Liugled ühelt järvelt, ühelt tiigilt teisele ja vahelduvad kaljupesad kerkivad õhtu hämaruses kui graniitflossid järveveest. Luike asetavad laiatiivulised kajakad ja kuningapoja aerulöökidele vastab Bore II tuksumine. Kestab võitlus maa ja mere vahel, viimaks näib viimane võitvat, silmapiir avardub, märkad end ulgusaarestikus, tunned soolase mere karmust ja tõsidust. Ent jälle sageneb soome sitke graniitpõhi, taas ilmub tihedamalt graniidikuhiiduid jatkates leppimatut võitlust märja elemendiga. Kauguses vilksatuvad üksikud tuled — möödume Ahvenamaast. Ent kohe algabki uus saarte seeria, uued veest väljavahtivad graniidilahmakad: järgneb rootsi ranna skäär oma täies ilus. Männid vast kiduramad, kaljud kahvatumad, ent veetea avaram. Järgneb taas kestev saarte helmestik, kuni märkad kaljude rüpes ju elamuid ja elanikkegi — suurlinna lähedus.

Malmö kiirrongis. Lendame 70 klm. tunnis. Kümne tunni jooksul läbistame 99 jaama, peatudes vaid mõnedes sõlmpunktides. Sõit on kallim eesti omast, ent selle eest ei sega sind ükski tülitav konduktor.

Tundub lõunapoolsust Soomega võrreldes: heinad põllult veetud, suivili tõhusam. Järvi näeb harvem, maastik kõneleb osalt ehk Norra lähedusest. Elektriliinid lõikavad kogu maad ja tööstuskeskkohti märkad igal pool. Põllumajanduses märkad kõrgemat kultuuri. Elamuid ümbritsevad ilusad köögivilja ja viljapuuaiad, suured juurvilja väljad on korralikult kitkutud ja harvendatud. Teeveeri ehivad sirged raudkivi aiad ja kopliveersed hiigla kadakadki näivad kuhikukujulisiks piiratud. Tundub, et liigume aristokraatses maas. Õiget küla tabab harva ja ongi Rootsis üksiktalude süsteem — juba looduslikkudel tingimustel — loomulikum, küll aga silmame teeveeres mõningaid mõisamajapidamisi ja askeldavaid moonamehi.

Rongil jutletakse vähe. Tegeletakse ajalehega, harvem raamatuga. Tundub jõukust ja viisakust. Lakk-kingad ja sigarid näivad igapäevased asjad külaelanikulegi. Märkad lastearmastust: rinnalap-sega ema ja nelja-aastane jõnglane saavad kohe kogu reisiseltskonna hoolitsus-objektiks.

Ongi Malmö. Ent kohe väike pettus: jaama restoraanid, ajalehe kioskid, habemeajamiskohad jne. juba suletud, olgugi, et Malmö reisijate liikumine vähemalt kaks korda nii suur kui Tallinnas. Kombelises kuningariigis elataks laupäeva õhtust esmaspäeva hommikuni vaid eraelu ja haarab see avalikke asutusi.

3.

Rootsi „Yngdomsringen för Bygdekultur“ (rahvakunsti viljelev noorsooliit) on kümne aasta jooksul teind tänuväärt ja viljakandvat tööd r. k. viljelemisalal. Selle tegevuse paraadideks on olnud liidu korraldatud põhjamaade noorsoo suurpeod, millestest nüüd kaheksas peeti Malmös. Oietl võiks neid pidustusi nimetada rahvatantsu paraadideks, millega käsikäes käib külamuusika kultiveerimine ja rahvariete demonstreerimine.

Näib esialgu ühekülgne see eeskava. Ent süvenedes rootsi ja eriti norra kultuurilukku, kus talupoeg kestvalt olnud valitseva klassi olukorras ja jälgides nende kolme külas levind rahvakunsti ala (tants, muusika, rahvarie) maakondlikke varjundeid mahtaval maa-alal, võib tulla ka teistsugusele otsusele. Rootsi on loodusiluküllane, ent harvalt asustatud maa. Loomulikult võisid siin mägede, järvede ja kal-

jude soppides halbade maaolude tõttu levineda vaid väikesed üksteisest lahutatud üksikmajapidamised. Neisse üksiktaludesse ei pääs end ega pääse nüüdki väliskultuuride segavad mõjutused ja võis rootsi talunik siin takistamatult arendada oma koduarmastust, koduuhkust, koduehtimist ja koduümbruse ilustamist, milliste alade viljelemine suurtes külates, kus mõjutamas kollektiivne külavaim, sageli võimata. Aastasade jooksul on see võrdlemisi jõukas talupoja kiht loond omale oma traditsioonid ja kultiveerind oma ilumaitse. Ollakse uhke oma esivanematele ja on põhjust uhke olla. Selle talupoja aadeli lokaalse koloriidiga rahvakunstist hõõgub suursugusust ja uhkust ja see vast ongi ka põhjus, miks Skandinaavia mail moehaigused praegugi ei leia säärast kõlapinda kui mail. Ja isegi suurlinnus nagu Stockholm ja Kopenhagen märkad tagasihoidlikult poisipäid või moekirevust ning taani kleitide kohta võiks pigemini öelda, et nad on liig pikad.

Sellel alusel on peoeskava näiv ühekülgsus arusaadav. Ent seejuures on rahvatantsu viljeldud uskumatuseni, iga nurga rahvariieetust stiliseeritud viimse peensuseni ja külaviulimeeste võimised üllataksid meie kunstimehigi. (Järgneb.)

NOORSOO TÖÖ MAILT

Võitlus ameerikaliku vaimuga.

Omal ajal avaldati Am. Noortemeeste Kristliku Ühingu aadressil Eesti noorsoo tegelaste poolt mitmeid süüdistusi selle organisatsiooni võõramaigulise tegevuse suhtes. Oli suurem poleemika ajalehtede vaer-gudel praeguse riigikogu liikme J. Loosalu kirjutise puhul*) võõra (ameerikaliku) vaimu impoorteerimisest Eestisse ja oma eestivaimuliste algatuste ignoreerimisest Eesti seltskonna tegelaste poolt. Siis eitati NMKÜ ringkonnist ägedalt võõrast mõju ja sellaseid mõjutuste avaldusigi väljas-poolt.

Nüüd aga Kristl. Noortemeeste Ühingu Balti konverentsi puhul Riias, on

ometi selgunud, et J. Loosalu väited väga aluseeta ei olnudki.

Nii kirjutab „Vaba Maa“ nr. 5 (7. I. 30) selle konverentsi puhul järgmist:

Riias algas laupäeval Kristlike Noortemeeste Ühingu Balti konverents, mille kestvus kolm päeva. Eestist sõitis konverentsile kolmveerandsaja saadiku ümber, neist 38 Tallinna Ühingust. Viimased saadikud kuuluvad pea eranditult nooremate tegelaste hulka. Peale Eesti võitis konverentsist osa Läti, Leedu ja Soome. Pea kogu konverentsi kava oli pühendatud vaimuliste, eriti usulistele küsimustele, kuna vaheaegad ja vabad õhtud mööda saadeti kas ühiselt koos viibides või võimalas sportides. Konverents lõppes kolmekuningapäeval.

Viimasel ajal on Eesti, eriti Tallinna Kristlikus Noortemeeste Ühingu käimas seesmine võitlus Ameerika mõju vastu. Balti riikides

asuvad ühingud taotlevad kõik veel enam-vähem ookeanitagust orientatsiooni***) peale Soome, kes end juba ammu iseseisvaks organisatsiooniks on teinud ja juba 40-aastasele tööle tagasi võib vaadata. Täiesti iseseisev on ka Taani ühing, kelle iga umbes saira pikk.

Tallinna NMKÜ ei annud seni ameeriklastele põhjust nurisemiseks,**) kuid Soome eeskujul loodud Raudteelaste Ühing oli hapuks õunaks. Sellest peale on tekkinud ühtelugu pisemaid hõõrumisi, eriti põhimõtetelises küsimustes, kahe orientatsiooni vahel, kusjuures näib, et Eesti omapärane mõju maksma pääseb. Praegune Riia konverents on ameeriklaste ideede propageerimiseks, seega katse nende mõju levitamiseks.**) Vaevalt aga suudab see kõvendada ameerika kantsi, kuna Eestis liikumapääsenud reorganiseerimistendentsi vaevalt enam pidurdada saab.

Olukorra tähtsusest aru saades korraldab Ameerika Kristiikkude ühingute keskkomitee käesoleval aastal mitu ülemaalist konverentsi. Neist leiab 20. peakonverents aset 4.—9. augustini Clevelandis, (Ameerikas) ja poistetegelaste konverents 27. juulil Torontos (Kanadas).

On tervitatav meie noorsoo ühispõllul tegutsevate kristiikkude tegelaste poolt sel-lane tervendav tendents ja soovime neile parimat edu, seda rohkem, et NMKÜ ära-rippingus oma Ameerika juhtivatest kesk-kohtadest on tugev ja võitlus oma mõju maksmapanemise eest raske.

Noorsootööle nusi tegelasi. Jõulupühade ajal peeti Tartus Eesti Noorsoo Karskusliidu korraldusel noorsootegelaste kursus, millest osavõtjaid oli 150. Lektoreiks oli rida noorsoo- ja karskustegelasi. Kursuse kava teoreetilises osas käsitles noorsoo- ja karskusliikumise algeid. Praktilises osas tutvuneti ühingute asjaajamise, koosolekute juhutamise, õpiringide korraldamise j. t. tööga, peeti deklamatsiooni võistlus jne. Lõpuks näitlikus osas korraldeti vaidluskosolek, õpiring ning ekskursioone.

Samal ajal peeti ka E. Noorsoo Karskusliidu asemikkudekogu koosolekut, millest osa võttis 46 saadikut. Uude liidu juhatusse valiti V. Olup, A. Meil, E. Treu, H. Nisu, G. Kink, H. Anderson ja M. Sarv.

„Noorusjõud IV“ on ilmunud E. Noorsoo Karskusliidu kirjasusel, nagu nähtud V. Ernitsa kirjutisest „Kevadikus“. „Noorusjõud IV“ käsitleb 10 aastast tegevust koolinoorte seas, noorsoo karskustöö alal, skoutlikku liikumist, sotsialistlikku noorsooliikumist j. m. V. E. avaldab kahetsust, et koguteoses meelega on väljajäetud ülevaadet usulise noorsootöö ja ka ÜENU kohta, mida soovib tähelepanna järgnevates aastakäikudes.

Skoudid matkavad. Viimasel ajal on eriti harrastatavaks meie skoutide seas saanud ulatuslikud matkamised. Läänud suvel Eesti

skoudid võtsid ette rea matku rühmade viisi välismaile. Läbi Euroopa käidi ka Inglismaal ülemaailmlikul skoutide jamboreel. Käesoleva aasta alul kavatsesid jälle kolm Tallinna skouti matkata läbi Euroopa. Kuid püüvad soojad ilmad ja seetõttu halvad feed on sundinud matka algust lükkama edasi. Ühitas on Soome aatesõpradega — partiolastega — kokku lepitud Eesti skoutide suviseks ekskursiooniks Soome, millest osa võtta tahavad paarkümmend Eesti skouti, eesotsas malevavanema vana spordiveteraani Jüri Lossmanniga.

40 aastaseks sai 15. jaan. ÜENU Tallinna osakonna füsedam jõud — laekur S i m o n T s õ p u k o v, samal ajal pühitseda võides 10 aastast tegevust noorsoolasena noorte seas. Olgugi rahvuselt mitte eestlane on ta olnud kogu aeg eeskujulikuid ja teoju-lisemaid mehi ÜENU-TO-s, mispärast kõigi kaasvõitlejate soojem käepigistus juubeli puhul sooviga ta noorus-energia kestvaks jat-kumiseks.

S. Tsõpukov.

Kiri Järvakandi noorilt „Kasevälja lastele.“

Ehk oleme küll Harjumaa ÜENU osakonnist viimaseid, tahame siiski käesoleval aastal olla silmapaistval kohal ÜENU peres.

Pole me suutnud veel midagi suurt korda saata, kuid tahame võidelda, tahame jõuda kõrgele.

Kahjuks polnud meil veel noorsoo koondist, mis oleks sõitnud juubelipidustustele ja oleks teid „Kasevälja lapsi“ sääl võinud panna tähele. Oleme ennemgi hiidlastest kuulnud, kuid oleme nüüd tagant järgi huvitet teie rüetest, toredaist pidu-rovust. Olete suutnud muretseada omale kodukese, mis noorte korraldavais kätes. Meil pole veel midagi! Ei ole meie pühitsend ühtki aastapäeva, ei ole meie osakonnal veel oma lippu, aga meil on südames lipp, mida tahame hoida kõrgel.

Küll muretseme edaspidi ehk siidi lipu ja hõbe-purjed ning purjetame Hiitumaale. Tahame tulla üle lahe vaatama Kasevälja noori, nende elamuid, eluviise ja piduroivu tundma õppima. Meid lahutav maa ja meri oleks võidetav mõtete vahetuse kaudu „Eesti Nooruses“ ja kirjavahetusega. Soovi korral oleme nõus saatma osakonna poolt teile meie noorte aadresse.

Meie osakonna aadress: Järvakandi postiaeg. Uuemõisa as. „Põlma“ talu.

„Järvakandi noored“ loevad meeleldi „Eesti Noorusest“ kirju kaasvõitlejailt, nagu Teie seda olete teinud, mis annab selge pildi Kasevälja osakonna elust.

Mõni sõna meie osakonna praegusest tegevusest. Naabervalla Haridusselts palus meid jõulu-pühil neile pidu korraldada, mida tegime Eeskava võeti vaimustuaega vastu. Vastutasuks saame

*)V. „Urikivi“ nr. nr. 1, 2 1925. a.

**) Meie sõrend. Toim.

ÜENÜ Käosalu osakonna sporditoimkond, maalilise Keila jõe ääres, tugapool Keila kuulus loss. x - toimkonna esimees, konst. Thorvald Andersen.

Haridusseltsi poolt ruumid enda peoks maksuta tarvitada.

Praegu oleme kibedas ametis uue näidendi õppimisega. Nrs. A. Kuusemetsa juhatusel õpitakse rahvatantse. Näitejuhtideks vanemad seltskonna tegelased: nrs. Vall ja Bachmann.

Ootame ka meie suuri pidupäivi, kus saaks kohata „Kasevälja lapsi“. Sooviksime kõigile noorile, et käesolev aasta oleks parim eelmistest. Märtsi kuus on vististi esituskogu kevadistang, siis loodame kohata teisi kodumaa kaasvõitlejaid.

Järvaokandi noored.

ÜENÜ nõukogu rahanduskomitee tegevuseb.

10. jaan. s. a. pidas ÜENÜ nõukogu rahanduskomitee Rahvapanga direktori hra Kase kabinetis oma esimest koosolekut. Osa võtsid Eesti panga president J. Jaakson (esimees), Rahvapanga direktor Kask (abiesimees), ühisteg. K. Kornel (sekretär), Krediitpanga dir. E. Aule, „Päevalehe“ direktor Sihver ja ÜENÜ keskj. abiesimees Ed. Riisman.

Hra Kornel tutvustas koosviibijaid ÜENÜ majandulikkude ülesannetega, mille järgi läbi arutati rahanduskomitee lähemad ülesanded. Muuseas otsustati

ÜENÜ majandusliku seisukorra parandamisel luba nõutada loterii korraldamiseks, mis ÜENÜ-l juba mitu aastat olnud kavas, kuid loa mittesaamisel seni jäänud teostamata. Samuti otsustati Tallinna osak. poolt korraldatavat loterii-allegrid „Küünla laata“, mis peetakse veebruarikuu alul, aidata läbi viia suurejoonelisemalt, et Tall. osak. saaks omal sisse seada mõnusama kodu.

Kirjavahetust soovivad:

Neiti Irja Metsäpelto, Suomi, Suonenjoki.
Neiti Kaija Lindfors, Suomi, Suonenjoki (ylioppilaskokelas).

Kirjad Soome 15 snt., kaartid 10 snt.

Ajalehtede ja ajakirjade näitusi 22. ja 28. detsembril korraldas ÜENÜ Kolga-Jaani osakond. Väljapanekuid oli 68-lt ajakirjalt ja lehelt. Jagati maksuta proovinumbreid, võeti tellimisi vastu jne. Näituste ülesandeks oli tutvustada paremaid ajakirju ja -lehti rahvale. Väljapanekute saamiseks pöörduki ringkirjaliselt kõigi ajakirjade ja suuremate ajalehtede talituste poole.

Vastutav ja tegev toimetaja Harald Nõmmik. Väljaandja Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus
Toimetus: Eduard Riisman, August Meikop ja Otto Ibius. Talitusjuht: H. Hasenbuß.

Kes on huvitatud meie kirjanduselust ja üldse kultuurelust
see tellib

kirjandusliku kuukirja EESTI KIRJANDUS

1930 a. 24. aastakäik

Ilmub 12 numbrit aastas. Tegev ja vastutav toimetaja lektor Joh. V. Veski; toimetuse liikmed: mag. H. Kruus (ajalugu), dr. O. Loorits (rahvaluule), prof. A. Saareste (keel), kirjanik Fr. Tuglas (kirjandus). Väljaandja: Eesti Kirjanduse Selts.

Ainsa kuukirjana Eestis on „Eesti Kirjandus“ üle elanud kõik rasked ajad ja ilmub nüüd juba 24. aastat. See annab tunnistust, et kuukirja järele on eluline tarvidus ja et ta põhjeneb kindlal ideelisel alusel.

Pea-ala deks on kujunenud „Eesti-Kirjandusele“ kirjandus, keel, rahvaluule ja ajalugu, kuid peale selle avaldatakse kirjutisi ka üldkultuuriliste küsimuste, kujutava kunsti jne. aladelt.

Peale eriartiklite toob „Eesti Kirjanduse“ iga number arvustusi ja ülevaateid ilmunud kirjanduse kohta, nii et aasta jooksul oleks käsitatud kuukirja veergudel kõik ilmunud silmahakkavamad raamatud. Eriti on oluline tutvustada lugejale tõlkekirjandust, kuna seda ilmub palju ja on tarvis teha valikut, kuid vähe on nende puhul sõnavõtmist meie muus ajakirjanduses.

Kuukirja lisana on „Eesti raamatute üldnimestik 1929 a. alates“, mis tähtis, eriti raamatukogudele.

Tellimishind: 5 krooni aastas, 2 kr. 50 s. pooles aastas, 1 kr. 25 s. veerandaastas, üksiknumber 50 senti.

Madal tellimishind teeb kuukirja kõigile kättesaadavaks. Et seda võimaldada, maksab Eesti Kirjanduse Selts igal aastal kuukirjale juure üle $\frac{1}{2}$ miljoni senti.

Tellimisi võtavad vastu postiasutused, raamatukauplused, Eesti Kirjanduse Seltsi usaldusmehed ja seltsi büroo, Lai tän. 35, Tartus. Telef. 6-01.

Varemaid aastakäike on saada, alates 1918 a. mõningaid üksiknumbreid, alates 1906 a.